

lebenben – a teljességre törekedve – vázolja a különböző etikai oktatási lehetőségeket is a keresztény etikától a konszenzus etikák különböző változataiig.

Ismét az emberről/szóló könyvvel jelentkezett *Kamarás István*. Ezt már megszokhatuk. De míg az *Íme, az ember!* szereplehetőségei és témakörei különböző dialógusok beindulását modellálták, addig az *Emberkép-embertan* kötet a háttértudás és alkalmazhatóság lehetőségi feltételeibe engedett bepillantást. A „műhelytitkok”, az első pillanatra talán sokfelől érkező impulzusok, nem pusztán egy tantárgy szakmai hitelét támasztották alá, de az értékek iránt elkötelezett egyéni életút centrumát is megvilágították: mindig az emberről van szó, mindig a mi sorsunk függvénye a világ sorsa, és ami ezen túl van azt mondhatjuk úgy is, hogy ez a Kimondhatatlan vagy más szóval Isten.

(Kamarás István: Emberkép-embertan Szent Gellért Egyházi Kiadó, 1993.)

BOHÁR ANDRÁS

Testséma-fejlesztő feladatlap-gyűjtemény

A szerzők a bevezetőben ismertetik feladatgyűjteményük célját, hogy az iskolába kerülő gyermek – mielőtt a körülötte lévő világról szerzett ismereteit rendszerbe foglalná – a lehető legalaposabban megismerje önmagát. Szerintük az önismeret megszerzése folyamán kialakult készségek megkönnyítik „az írás-olvasás-számolás problémamentes elsajátítását”. A közreadott fejlesztési program középpontjába két kisgyerek figuráját állították a szerzők, akikkel – elképzelésük szerint – a feladatokat végző gyerekek azonosulva játékos önmegfigyelési gyakorlatokkal alakítják ki saját énképüket, majd testképüket.

A feladatlap-gyűjtemény olyan rajzok sorozata, amelyek megfigyelésre készítik a gyerekeket. A szerzők néhol a rajzokhoz kapcsolódó aktív manuális feladatot is adnak – pl. kivágás, sorbarendezés stb. –, másutt tükörbe nézésre, önmegfigyelésre vagy az ábrázolt mozdulatok utánzására szólítanak fel. A szülők és nevelők számára készített útmutatójukban azt javasolják, hogy még a feladatlapok alkalmazása előtt játsszanak a gyerekekkel olyan játékokat, amelyek során jobban megfigyelhetik saját magukat vagy társaikat. Ilyen a tükörbe nézéssel folytatott „Milyen vagyok?” játék, vagy a „Rendőrijáték”, amelyben társaikról kell személyleírást adniuk.

A szerzők azt is ajánlják, hogy készíttessünk a gyerekekkel önarcképet és azt hasonlítsák össze tükörben megjelenő képmásukkal, rajzolják le családtagjaikat vagy készítenek róluk képeket különböző technikákkal, hogy ezzel is fejlesszék megfigyelőképességüket és ennek következtében testsémájuk megismerését.

Továbbiakban azt ajánlják, hogy a pedagógus utasítására különböző testhelyzetekben mutassanak rá különböző testrészeikre. A gyűjteményben vannak olyan képek, amelyeknél a gyerekeknek ki kell találni, hogy egy-egy személy ábrázolásából mi hiányzik. A „Mire veszem fel?” játékot és az orvosjátékot javasolják a testrészek megnevezésének gyakorlására. Ajánlanak továbbá a szituációs játékokat is, amelyekben a gyerekek azt figyelhetik meg, hogy különböző helyzetekben miként változik testtartásuk, mimikájuk.

Több feladatlap segítségével az irányokat – bal, jobb – és a tárgyak között lévő viszonylatok, a névutók használatát tanulhatják, gyakorolhatják. Majd tárgyak rakosgatásával is biztosabbá tehetik az irányokra vonatkozó ismereteiket.

Továbbiakban az anlizis, szintézis, szimmetria kérdésével foglalkoznak, színfoltok egymásra borítását, a tükörképek megfigyelését és a különböző, főként testeket ábrázoló puzzle-játékokat ajánlanak. Végül ajánlásaiknak utolsó fejezetében a mozgás, mozgásutánzás, az egyensúlyérzék fejlesztésének gyakorlatait ismertetik. Ilyenek a mozgásos

„mintha-játékok”. Pl. „Mássz úgy, mintha fájna a karod!” – „Fuss vidáman! Fuss szomorúan!” stb. Majd mozgást ábrázoló képek exponálásával szólítják fel azok utánzására a gyerekeket.

Természetesen a teljesség igénye nélkül ismertettük a szerzők ajánlásait.

Ajánlásaik nagyon sok jól használható ötletet adnak. Kétségtelen, hogy a fokozatosan kialakuló önismeret nagyon fontos a kisgyerek éntudatának, személyiségfejlesztésének szempontjából. Elsősorban azonban nem azért kell erre törekednünk, mert az iskola elvárja, hanem azért, mert pedagógiai feladatunk, kötelességünk a gyermek optimális fejlődésének biztosítása. Az önismeret sokkal több a testséma ismereténél – azonban annak csak egy eleme. Erre talán utalni kellene a szülőknek és pedagógusoknak szánt bevezetőben.

A feladatlapok rajzai kitűnőek. Világosak, áttekinthetőek, humorosak, a gyerekek elképzeléseihez közelállóak. Kedvet keltenek a feladatok elvégzéséhez, és szórakoztatóak. A hozzájuk írott kérdésekkel már nem vagyunk ilyen egyértelműen elégedettek. Pl. már az első oldalon: Milyen magas vagy: alacsony?, közepes?, magas? Nem mondják meg, hogy mihez viszonyítva. Ha ezekkel a kérdésekkel foglalkozunk, akkor arra kell felhívunk a figyelmet, hogy ezek viszonyított fogalmak. Önismeretük fejlesztésének vagy ellenőrzésének céljából rajzoltatják a gyerekeket. Az óvodáskorú gyerekek rajzai pedig nem annyira a valóságot, mint inkább kívánságaikat jelenítik meg. Sokszor többet mondanak el vágyaikról, mint a valóságról. Pl. ha saját magát az 5 éves óvodás nagyobbak rajzolja, mint bátyját, akkor az nem jelenti azt, hogy nálánál magasabbnak hiszi a bátyját, hanem azt, hogy nagyobb szeretne lenni nála. Sajnos több ilyen – a kisgyermek lélektanát mellőző – feladattal találkozunk. A testséma rajzolásának fejlődése nem azonos a testrészek ismeretével, hiszen egy óvodás nem képes valósághűen lerajzolni, amit ismer. Nagyon jók azok a feladatok, amelyeknél a pontos megfigyelés, az összehasonlítás a cél. Szeretik a gyerekek azokat a feladatokat, amikor bonyolult rajz részleteiben kell elmélyedni, figyelni, és rejtett formákat megtalálni. Nem tudunk egyetérteni olyan – sajnos gyakran előforduló – feladatlapok alkalmazásával, amelyeknél be kell karikázni vagy össze kell kötni különböző ábrákat. Sok gyerek először még nem tudja helyesen megoldani, és ha elhibázta, nincs mód a javításra.

A kiszínező feladatok hasznosak és kedveltek. A 20. ábránál azonban jó lett volna feltüntetni, hogy hány babát találhatnak meg. Ugyancsak nagyon jók a kiegészítést kívánó rajzok. A 30. ábrához meg kell jegyezni, hogy az érzékszervekkel nem érzünk, hanem érzékelünk (pl. a fülünkkel vagy szemünkkel). Erre nagyon jól meg lehet tanítani az óvodásokat. A 31. ábra feladatait magam sem tudtam megoldani, úgy gondolom, hogy talán az óvodásoknak is egy kicsit nehéz.

A névutókat gyakoroltató rajzok önmagukban jók, de úgy véljük, hogy ezeket a mindennapi élet és a testnevelési feladatok során kell a gyerekeknek elsajátítani. Ugyanez vonatkozik a mozdulatokat bemutató ábrákra. Mindezeket a mozdulatokat és a hozzájuk tartozó kifejezéseket, így a testrészek és az irányok megnevezését a testnevelési foglalkozásokon, a különböző sportok gyakorlásánál és az öltözködés során kell megtanítani. A képek szétvágását és összerakását nagyon jónak tartjuk.

Ha a kisgyermek nevelésének két követelményét: a szabadságot és kreativitást érvényesíteni tudjuk a feladatlapok használatával, akkor ezek sok segítséget nyújthatnak. Ötleteiket felhasználva gazdagíthatják munkánkat. Ehhez azt javasoljuk a pedagógusoknak, hogy sokszorosítsák a lapokat sok példányban és helyezték el a szabad polcra az ábrázoláshoz szükséges anyagok és eszközök mellé. Bízzák a gyerekekre, hogy ki mikor és hányszor vesz elő egy-egy lapot és kérdezi meg – ha magától nem tudja kitalálni –, hogy mit kell csinálnia. Egyetlen teljesítésnek se legyen feladatjellege, a gyerekek önként vállalt szórakozásként, játékként éljék meg. Ráérnek az iskolában feladatokat kapni. Ott is jobb volna később és másként, mint ahogy az átlag iskolákban az történik. Biztos, hogy az óvodások sokszor elő fogják venni a jól sikerült lapokat és örömük telik a különböző, nekik való feladatok teljesítésében.

Kocsis Lászlóné – Rosta Katalin: Ez volnék én? Testséma-fejlesztő feladatlap-gyűjtemény. PSZM Projekt, Budapest, 1993. Kapható a Mentor Könyvesboltban (1051 Bp. Dorottya u. 8.)

B. MÉHES VERA